

GIRONA · MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

PROPOSTA TEMÀTICA

Oficis i gremis

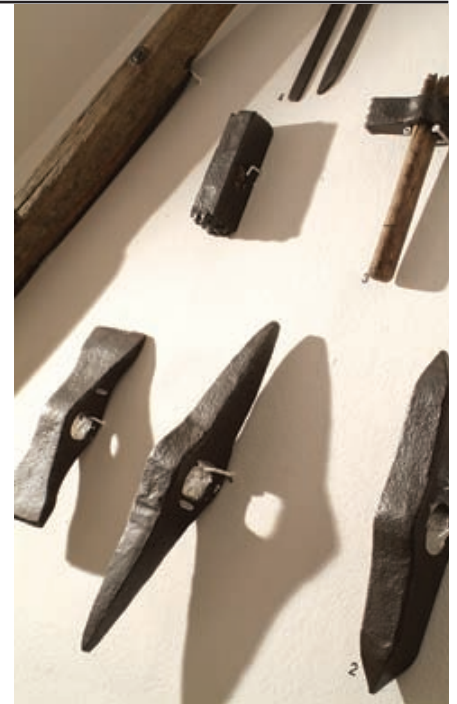
SALES 4, 5, 6 i 7 **MEDIEVAL**

Presentació

Aquesta proposta temàtica combina l'explicació més teòrica sobre el món menestral a l'edat mitjana, amb tot un seguit d'activitats pràctiques que realitzarà l'alumnat a mesura que avancem els continguts de la sala medieval del museu. A través de preguntes i de material de suport, prendrem consciència del grau de coneixement que posseeixen i aportarem noves informacions que serviran de suport a les ja explicades pel professorat a l'aula.

Cal remarcar, finalment, que a l'hora de confeccionar la proposta temàtica hem procurat que les activitats proposades mantinguin un equilibri en el tractament dels eixos bàsics que fonamenten les tendències pedagògiques i didàctiques actuals, que busquen que l'alumnat assimili conceptes però, sobretot, que els procediments i les actituds tinguin una rellevància especial en la seva formació i en la seva educació integral. Val a dir que totes les activitats que proposem en la proposta són optatives i, per tant, fóra convenient que el professorat escollís les més adequades d'acord amb les característiques de nivell, edat i interessos del seu grup d'alumnes. Tant de bo que aconseguim el nostre propòsit i que la proposta us sigui útil.

Descripció de la proposta

Tots hem passejat per la ciutat de Girona i hem admirat els grans monuments: la Catedral, l'església de Sant Feliu, els Banys Àrabs, la Pia Almoina.... Qui els va construir? Sota quines condicions? Quin deu ser el poder econòmic a Girona en època medieval? Totes aquestes preguntes et poden venir al cap també passejant pels carrers medievals com de la Força, Ballesteries, plaça del vi....

Descobrirem de forma molt didàctica i engrescadora, el món dels oficis i l'artesanat en època medieval. Farem reflexionar i comparar diferents maneres de viure, partint com a base la pròpia experiència dels alumnes.

Orientacions didàctiques

- Aquesta proposta temàtica s'emmarca a l'àrea de coneixement del medi social a l'etapa d'educació primària i a l'àrea de ciències socials de 2n curs d'ESO.
- L'activitat pot ésser realitzada pel mestre o conduïda pels educadors del servei educatiu del Museu d'Història de la Ciutat de Girona.
- La proposta està pensada perquè tingui una durada d'1 hora i 30 minuts aproximadament. Tot i que és una dada orientativa i seran les persones responsables del grup qui s'organitzaran el temps.
- Per a fer aquesta activitat el museu posa a la vostra disposició tot el material necessari.
- Realitzada per: *Àrtemis Serveis Educatius i Culturals*.

Contingut de la proposta temàtica

La unitat s'estructura presentant sempre en primer lloc uns continguts que després s'exercitaran a través de les activitats proposades.

OBJECTIUS DIDÀCTICS

GENERALS

- Valorar i respectar el patrimoni cultural, artístic, històric i social, assumint les responsabilitats que suposa la seva conservació i millora, apreciand-lo com font de gaudi i utilitzant-lo com recurs per al desenvolupament individual i col·lectiu.
- Conèixer els processos i mecanismes bàsics que regeixen els fets socials, i utilitzar aquest coneixement per comprendre el passat i l'organització de les societats.
- Comprendre el present i el nostre territori com a resultat de la interacció dels grups humans i societats sobre el medi en el qual es desenvolupen i organitzen al llarg del temps.

ESPECÍFICS

- Identificar i localitzar en el temps i l'espai L'Edat Mitjana, com a procés i esdeveniment històric rellevant de la història de la humanitat. Conèixer els aspectes bàsics de l'organització social a l'Edat Mitjana
- Conèixer el funcionament del món gremial
- Identificar les construccions dutes a terme al llarg d'aquest període.
- Identificar els protagonistes i el seu *modus vivendi*.
- Reconèixer el desenvolupament i les normes que regeixen el sector laboral a l'Edat Mitjana.
- Reflexionar sobre els paral·lels amb l'actualitat

CONTINGUTS

Els continguts que es treballaran en aquesta proposta temàtica són els següents:

CONCEPTES:

- La societat feudal
- Els oficis a l'Edat Mitjana
- Com es vivia a l'època medieval si ets un picapedrer al servei d'un mestre: els gremis
- Distribució per barris dels diferents oficis a la Girona menestral i els vestigis que en podem trobar
- L'evolució econòmica de la nostra ciutat fins els nostres dies
- Conèixer les fonts i els recursos plàstics que serveixen per obtenir informació sobre aquest període de la història

PROCEDIMENTS:

- Visualització dels objectes i plafons de la sala medieval
- Observació i interpretació de diferents imatges
- Realització d'un joc de relació entre conceptes i imatges
- Narració del conte "En Manelic i les pedres"
- Relacionar i comparar mètodes constructius, formes de viure i societats del passat amb les actuals

ACTITUDS i VALORS:

- Valoració de les restes i dels vestigis arqueològics i monumentals com a manifestació de la memòria col·lectiva. Disposició favorable per a actuar en la seva defensa i conservació.
- Interès per conèixer els trets principals que identifiquen l'esdevenir històric de la nostra societat.
- Predisposició per cercar una part de l'explicació de situacions i esdeveniments actuals en els antecedents històrics.
- Desenvolupar les habilitats socials de reflexió, discussió, opinió i treballar el discurs dialèctic en debatre les diferents opinions.
- Realitzar i fomentar tasques en grup i participar en el debat amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.
- Desenvolupar les habilitats socials de reflexió, discussió, opinió i treballar el discurs dialèctic en debatre les diferents opinions.
- Realitzar i fomentar tasques en grup i participar en el debat amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.

Proposta temàtica

Oficis i gremis

Aquesta proposta temàtica es centra en l'època medieval, però més en concret, en els oficis i gremis a la ciutat de Girona. La Catedral, com molts altres edificis emblemàtics de la nostra ciutat, foren iniciats en aquest període sota unes condicions ben diferents a les actuals.

Aquesta activitat comença amb la narració del conte “**En Manelic i les pedres**”. A través d'aquest relat, els alumnes podran fer-se la idea de la situació gremial i estamental de l'època, de la forma de construir, dels transports, de les distribucions d'oficis per barris... d'una època que queda lluny però que al mateix temps, ens és present a cada passeig pel barri vell. Un joc de relació de conceptes ens servirà per avaluar els coneixements adquirits per l'alumnat a través de l'explicació del conte i a ajudar a entendre determinats aspectes relacionats amb el món dels gremis medievals.

En el marc de la sala medieval del Museu d'Història de la Ciutat de Girona, observarem els vestigis del passat relacionats amb el protagonista del conte, així com també, observarem plafons de la sala que ens serviran per conèixer la ciutat en època medieval.

CONTINGUTS A DESENVOLUPAR:

Cadascun d'aquests continguts es treballarà amb el grup a partir de diferents activitats i propostes didàctiques.

- Època Medieval
- Feudalisme
- Els gremis
- Oficis a l'Edat Mitjana
- Distribució de barris a la Girona medieval segons l'activitat productiva que s'hi duia a terme
- Els noms dels carrers
- Els oficis més importants a la ciutat de Girona
- Un exemple d'ofici: els picapedrers
- Una construcció ahir, una construcció avui
- L'art com a font de coneixement històric
- Evolució econòmica de la ciutat de Girona, de l'època medieval fins als nostres dies

ACTIVITATS A REALITZAR I TEMES QUE ES TRACTEN:

- Activitat 1 i Activitat 2: **els gremis**
- Activitat 3: **Oficis a l'Edat Mitjana**
- Activitat 4: **distribució de barris** a la Girona Medieval segons l'activitat productiva que s'hi duia a terme
- Activitat 5: **els noms dels carrers**
- Activitat 6: **els picapedrers**. Una construcció d'ahir, una construcció d'avui
- Activitat 7: **L'art** com a font de coneixement històric

L'Època Medieval i el feudalisme

El període de la història denominat edat mitja, avarca un nombre important d'anys. És el període intermedi entre l'edat antiga i l'edat moderna. Aquesta època o període s'inicia amb la caiguda de l'imperi Romà l'any 476, i finalitza al segle XV amb el redescobriment d'Amèrica l'any 1492 i amb la caiguda de l'imperi Romà d'Orient, el 1453. A la nostra ciutat, el període medieval avarca uns 800 anys de la història de Girona.

El nom del període el van posar els homes del Renaixement com a terme despectiu, ja que la consideraven una època fosca compresa entre dos moments de gran esplendor cultural. Actualment l'edat mitjana és analitzada i estudiada com una època més de la història, sense cap connotació pejorativa.

De tots és ben sabut, que el sistema econòmic i polític predominant a l'època medieval era el feudalisme, basant-se en una estructura de la població piramidal, amb l'estament nobiliari i l'eclesiàstic manant sobre la resta de la població, els vassalls. En aquests temps, els regnes es dividien en petits comtats i senyories governades per un senyor feudal que proporcionava protecció als seus vassalls a canvi d'impostos i mà d'obra per les seves terres.

En aquesta societat estructurada de forma piramidal, el dia a dia de tota persona també anava en disposició d'una situació millor o pitjor respecte un superior. Per exemple, si volem parlar dels artesans i del món dels oficis, no hem d'oblidar aquesta estructura piramidal que apareixia en quasi tots els aspectes de la vida social.

Els gremis

Gremi: és una agrupació de persones que fan el mateix ofici i que solen tenir un sant patró. Aquestes agrupacions d'artesans s'originen per protegir els interessos comuns, establint preus sense competència i controlant la qualitat dels treballs. Per aquest motiu, entre els integrants d'un gremi no hi havia mai competència. Els gremis vetllaven per la formació de nous artesans, seguint la tradició, o experimentant amb noves tècniques. A l'Edat Mitjana, els membres d'un mateix ofici, agrupats en un gremi solien viure al mateix carrer, per aquest motiu a la nostra ciutat i en moltes altres hi ha carrers que conserven el nom de l'ofici que s'hi desenvolupava (Argenteria, Draperia, Ballesteries, Ferreries, etc.). Els gremis van anar creixent en importància fins arribar a controlar gran part de l'economia de les ciutats. Els gremis tenien la seva correspondència en les confraries, la finalitat de les quals era assegurar sepultura digna als confreres, convertint les diferents esglésies de la ciutat com a seus. Un exemple molt clar seria l'actual Centre Cultural de la Mercè, antigament convent dels mercedaris; a l'edat mitjana va esdevenir seu de la primera confraria espontània dels sabaters i modistes de Girona.

1. Els senyors feudals eren nobles o membres de l'església i tenien una relació de dependència més o menys forta amb el rei de cada regió.

Confraria: als Països Catalans, a totes aquelles associacions professionals de menestrals i d'altres oficis que es trobaven sota una advocació religiosa, se'ls anomenava confraria. Als inicis de la baixa edat mitjana les confraries religioses es desenvolupaven amb finalitat benèfica i entre els membres d'un mateix ofici. Amb el desenvolupament de la indústria menestral, aquestes confraries adoptaren cada vegada més funcions de corporació professional, fins al punt que a les corporacions obligatòries dels oficis s'hi podia trobar membres que eren confreres i que no exercien l'ofici corresponent, i, també, persones que exercien un ofici, i, per tant, eren membres obligatoris de la corporació, que tot i cotitzar obligatòriament per a l'almoïna no eren considerats confreres. Algunes vegades, especialment en confraries que aplegaven oficis molt diversos, els seus membres eren anomenats pel nom del sant patró, com per exemple, els juliàns (patró és sant Julià), els esteves (patró és sant Esteve) o els elois (patró és sant Eloi).

Aprenent: és un jove que treballava per aprendre un ofici sota les ordres i instruccions d'un mestre. Amb ell hi vivia les 24 hores del dia durant un temps que variava segons l'edat i la capacitat de l'aspirant. El mestre, a més d'ensenyar l'ofici al deixeble, li proporcionava allotjament, havia de proveir-lo de menjar i de beure, de vestir-lo i de calçar-lo, d'atendre'l quan es posés malalt, i en alguns casos, molt aïllats, el remunerava amb un petit salari. Inscrit al gremi corresponent i un cop complert el contracte d'aprenentatge, l'aprenent no cotitzava ni tenia dret a vot. A més, no li era permès de canviar d'amo més de tres vegades. Per poder pujar de categoria, havia de superar un examen acompanyat pel mestre. A l'examen dels prohoms del gremi, si el superava, era inscrit al llibre de fadrins del gremi a la categoria de fadrí o oficial pagant els drets corresponents.

Fadrí: Aquest era el grau de l'organització gremial superior a l'aprenent i inferior al mestre. Se l'anomenava també *oficial*, *jove* o *companyó*. Era sotmès a un sever sistema de control; havia de viure amb el seu mestre, "menjant, dormint i fent contínua residència", però a diferència de l'aprenent, rebia un sou pel seu treball. No li era permès abandonar una tasca començada i li era estrictament prohibit d'establir-se pel seu compte. El procés de fadrí solia durar uns quatre anys, però en la majoria dels casos, les dificultats per assolir el grau de mestre, les discriminacions a favor dels fills dels agremiats i els elevats drets d'examen contribuïren a convertir en permanent aquesta situació.

Mestre: Grau superior de l'organització gremial al qual s'arribava després d'uns anys d'aprenentatge i d'oficialia i de la realització d'un examen. Ser mestre volia dir tenir la plenitud dels seus drets econòmics, com la direcció del taller, gaudir dels privilegis de fabricació i de venda, i sobretot, poder participar en el govern de la corporació/gremi. Tot i aspirar a un ideal de mestre amb una bona situació econòmica, moltes vegades, la realitat no era el que s'esperaven, i de mestres, n'hi havia de tres tipus: mestres independents que eren petits empresaris; mestres formal-

ment independents que, tenint taller i treballadors propis, es trobaven sotmesos a companys més rics o a mercaders; i mestres dependents que treballaven a jornal, com si fossin fadrins, que constituïen, possiblement, el 50% dels agremiats.

Menestral: és un individu que professava una art mecànica i que formava part d'un gremi o una confraria. També se'l pot considerar artesà.

Cònsol: Aquest era el nom que rebia en determinades poblacions catalanes, cada un dels dos caps d'un ofici o d'una confraria. Segons els llocs i les èpoques, s'anomenaven també *caporals*, *sobreposats*, *prohoms*, *majorals*, *majordoms*, *clavaris* o *priors*. Representaven la corporació gremial davant l'autoritat municipal i feien d'inspectors del treball. Eren els encarregats de denunciar les irregularitats al mostassaf de la ciutat amb el que es repartien l'import de les penyores imposades. També exercien de jutges en cas d'haver-hi conflictes interns i formaven part del tribunal dels exàmens que havien de superar els fadrins per tal d'assolir el grau de mestre. Solien ser elegits anualment pels mestres de l'ofici o confraria.

Mostassaf: Aquesta va ser la figura creada l'any 1351 que exercia les funcions de controlador i de policia dels oficis. Era l'inspector públic municipal encarregat de vigilar els mercats i de vetllar pel compliment de les normes gremials. També era l'encarregat d'inspeccionar les diverses oficines i obradors per controlar i evitar el mercat negre i el frau. És un càrrec anual i cobra els penyoraments.

Activitat 1

Explicarem el Conte d'en "Manelic i les pedres". D'aquesta manera podrem relacionar els conceptes que defineixen el món gremial i de l'artesanat amb la història narrada.

" Bon dia a tots!

Em dic Manelic i sóc aprenent del Mestre Guerau de Tocallamps. Portem aproximadament vint-i-tres dies caminant per les muntanyes acompanyats per molta gent. Ara mateix, no et sabria dir quants som, perquè a molts ni els conec. Hi ha una colla de drapers, una de més petita de pergaminers, uns quants fusters, una colla de balletes, i nosaltres.

La nostra colla és la més animada, sempre estem cantant i explicant històries. El mestre Guerau és una persona força seria, però li agrada que entre nosaltres ens portem bé. En Joan i en Roger encara son fadrins, tot i que esperen que d'agui a poc els facin mestres. D'aprenents a la colla som tres, en Pau, en Miguel i jo, en Manelic, per ser-

vir-vos! De fet, els tres treballem per igual, ja que volem aprendre l'ofici, però com que jo sóc el petit de la colla i el que porta menys temps treballant pel mestre, les feines més avorrides i feixugues són les que directament se m'adjudiquen.

Però... encara no us he dit de què treballem! Som picapedrers i dels millors que es troben a les nostres contrades. Hem treballat a la Llombardia i al sud de França, i avui, ens dirigim a la zona nord de Catalunya. Ens han dit que a una ciutat anomenada Girona hi estan construint tot d'esglésies i palaus. Allà hi farem falta, i de segur que el nostre treball agradarà a tots els gironins.

En aquesta ciutat hi ha un petit portal anomenat de Sant Cristòfol que ens permet passar a l'interior de la muralla que la rodeja. Ens han indicat que preguntem pel mestre Josep Ferrer o directament pel bisbe Arévalo Zanzo, ells són els responsables de moltes de les construccions i ens podran assenyalar si som necessaris o no, i cap a on ens hem de dirigir.

De lluny puc veure tot de bastides de fusta i molta polseguera..... carai! i quin xivarri!

Ens dirigim a la Llotja, un espai al costat de l'església que serveix perquè les colles de treballadors com nosaltres, puguem dormir, menjar i treballar.

A la fi hem localitzat el mestre Josep Ferrer, i ens ha indicat l'espai de la Llotja que podríem disposar, es veu que necessiten picapedrers per aixecar una nau gòtica a l'interior de l'església de Santa Maria. Mans a la obra!!!!

A la nostra lògia, el mestre picapedrer és el que realment entén de números i d'eines. Ell ens indica les feines que hem de fer i al final de tot, quan col·loquem la pedra per aixecar la paret, ell hi fa una marca. Totes les colles tenen la seva pròpia senyal, d'aquesta manera, quan arriba l'hora de cobrar, no hi ha dubte de les pedres que ha col·locat cada un. Aquí us ensenyo la nostra! És xula oi?

En Joan i en Roger, els dos maçons que encara són fadrins, són els que tallen amb cura cada un dels blocs de pedra. Els hi donen forma i les poleixen. Porten treballant pel mestre uns sis anys, i ells tenen la sort que fa quatre anys van aprovar l'examen. És per això que ells cobren un petit salari, i nosaltres, els aprenents, ni cobrem ni tenim avantatges amb res.

Jo, fa tan sols un any que treballo per el mestre Guerau, i es el tercer mestre amb el que he estat. Per tant, o faig les coses que em mana, o ja puc oblidar-me de ser un gran picapedrer!

La ciutat de Girona m'agrada molt, i hi ha bona gent. L'altre dia vaig anar al burg de Sant Pere de Galligants a saludar la colla de pergaminers, ells ja s'hi han ben instal·lat.

Els drapers amb els que vam arribar a la ciutat, s'han situat a la zona del Mercadal, allà tenen l'aigua de la Sèguia Monar que els hi serveix per treballar. La colla de fusters és amb la que hi tenim més relació, ja que a l'igual que nosaltres, estan visquent i treballant a la llotja. Encara no s'han volgut posar per lliures, però suposo que deuràn marxar en busca de nous encàrrecs. Els ballesters de seguida van trobar feina i local al carrer de les ballesteries, ells si que hi estaven de bé! En cas d'atac a la ciutat tenen dues muralles que els defensen el carrer, la de la força vella i la de l'Onyar! El mestre Guerau ens diu que a la ciutat de Girona hi veu futur, tant per nosaltres com per la nostra professió, per això està mirant d'instal·lar-se fixe a la zona de Pedret, a prop de la muntanya Barrufa, la nostra font de matèria primera. A mi m'agradaria arribar algun dia a ser mestre picapedrer.... i perquè no, poder-li fer la competència....., però sempre em diuen que deixi de summiar... perquè abans he de ser fadrí, i després, si el gremi de picapedrers em deixa i els nostres patrons, els quatre sants coronats, m'acompanyen, arribarà algun dia que podré ser mestre picapedrer com el mestre Guerau de Tocallamps."

MATERIAL NECESSARI:

- Imatge de la marca d'un picapedrer
- Conte d'"En Manelic i les pedres"

Activitat 2

Un cop explicat el conte traurem un seguit d'imatges que mostrarem als alumnes.

Aquestes portaran unes frases que hi aniran relacionades.

El que haurà de fer el grup és relacionar la imatge i el text, així podem veure si han entès o no la història i el contingut a tractar.

Podrem explicar una manera i de viure i d'organització a partir d'imatges i de la narració, en la que podem destacar els aspectes que puguin ser més atractius segons el grup classe.

MATERIAL NECESSARI:

- Peces il·lustrades del conte "En Manelic i les pedres"
- Peces amb text sobre els gremis

Oficis a l'Edat Mitjana

D'oficis a l'Edat Mitjana n'hi havia molts i de molt diversos. A la ciutat de Girona s'hi trobava una gran representació d'aquests, però no tots. Per això us mostrarem un arbre on hi apareixen tots els oficis que es practicaven a Catalunya. Veurem oficis i els seus patrons, oficis desapareguts, i d'altres que encara es practiquen. Però alhora ens adonarem que els oficis d'arrel medieval que encara es practiquen actualment, és sobretot, en indrets aïllats com pobles o petites i específiques botigues de la nostra ciutat. Aquest exercici pot servir per fer-nos reflexionar i entendre millor el món dels gremis i artesans.

Activitat 3

Mostrar l'arbre d'oficis medievals al grup i permetre que puguin aportar anècdotes sobre algun ofici que els hi sigui familiar, oficis que coneguin per part dels avis o dels pares... i fins i tot, intentar relacionar l'ofici medieval amb l'equivalent avui dia.

MATERIAL NECESSARI:

- Arbre dels oficis i dels gremis a Catalunya

Distribució de barris a la Girona medieval segons l'activitat productiva que s'hi duia a terme

Pel que fa a Girona, els oficis anaven repartits segons carrers i barris. Hem de tenir en compte que en uns 300 anys d'història de la nostra ciutat, la població s'havia multiplicat per 10. Tota aquesta multitud de gent havia de viure a la ciutat, però no tots tenien cabuda a l'interior del recinte emmurallat. És per aquest motiu que apareixen tres sectors ben diferenciats als afores, i un a l'interior de la muralla:

A la zona nord: Al voltant de l'església de Sant Feliu i del monestir de Sant Pere de Galligants es van anar creant els burgs del mateix nom. En aquesta zona és on predominaven els oficis artesanals, perquè disposaven ben a prop de l'aigua del riu Galligants, del Ter i de l'Onyar necessària per a l'elaboració de feines tèxtils, i a la vegada els picapedrers utilitzaven la pedra de Montjuïc. Les blanqueries del cuir es trobaven a ambdós costats del riu Galligants. Per tant, serà el conegut com a barri dels artesans.

A la zona sud: Sobre l'arenys de l'Onyar es situen els representants d'una nova classe social dedicada al comerç i a la seva administració. C/Mercaders, de les Peixeteries Velles, de

l'Argenteria, de les Ferreries Velles... i la Plaça de l'Oli, del Vi, de les Castanyes.... Aquest serà el barri dels comerciants.

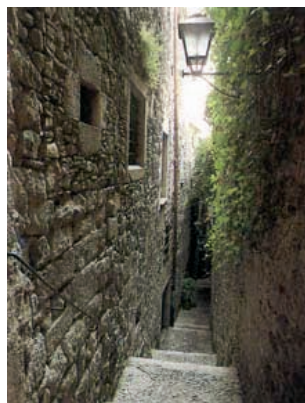
A la zona oest: A l'altra banda del riu es va activar el que s'anomenà "el Mercadal", zona de camps de conreu i de convents. A mesura que passaven els anys, sobretot cap al segle XVI, aquesta zona revifà la vida econòmica i es destinà a la realització de tasques relacionades amb el tractament dels teixits i les pells, així com les ferreries, que tornarien a ser els principals motors econòmics de la ciutat. La majoria d'aquests negocis, sobretot els vinculats als teixits, aprofitaven la presència d'aigua i d'espai i es col·locaven en zones aïllades dels nuclis de les ciutats per la pudor que feien les pells i els tints i tots els materials emprats.

A dins de la muralla: Era l'espai on es trobaven els nobles, la clerecia i els jueus al Call. La gran majoria de jueus però, probablement més de les dues terceres parts de tota la població eren artesans: sastres, pelleters, teixidors, pelaires, didaires, sabaters, enquadernadors de llibres, treballadors del cuir, argenters, basters, mercers, perolers, matalassers... Tenien els seus tallers als carrers del call i venien els seus productes tant a jueus com a cristians. És també a l'interior de la ciutat protegida per muralles que proliferen els oficis relacionats amb el metall, el tèxtil i el sector alimentari, així com les professions liberals. Podríem dir que serien els oficis situats al final de la cadena productiva que necessiten un procés d'elaboració i de tractament previ abans de l'elaboració artesanal. Els oficis mecànics, els precedents als acabats d'esmentar, eren els de menys prestigi i consideració. Aquests s'instal·laven als afores de la ciutat emmurallada, motiu prou lògic al considerar les males olors que desprenien l'elaboració i tractament de segons quins materials.

Activitat 4

Observar al plànol de la Girona Medieval que es troba a l'interior de les sales del museu.

Aquesta imatge servirà perquè els alumnes puguin situar els diferents barris i les professions que s'hi practicaven.

Els noms dels carrers

Sobretot al barri dels artesans i al barri dels comerciants, es conserven encara els noms dels carrers segons els treballs que s'hi realitzaven. Cada professió tenia el seu carrer i allà hi vivien i hi treballaven. A Girona tenim la sort que molts carrers conserven el seu nom medieval.

Activitat 5

A mode de preguntes, l'alumnat ens hauria d'enumerar diferents professions medievals, ja que han estat observant l'arbre dels oficis. Un cop mencionats oficis i gremis, els alumnes han de ser capaços de recordar alguns dels noms dels carrers de la ciutat que encara conservin el seu nom medieval: ferreries velles, Mercaders, de les Peixeteries Velles, de l'Argenteria, la Plaça de l'Oli, la plaça del Vi, la plaça de les Castanyes, ballesteries....

Els oficis més importants a la ciutat de Girona

Oficis tèxtils: es treballava el lli i la llana. Els **paraires** treballaven la llana, els **flassaders** feien mantes i roba per abrigar-se al llit. Però el sector amb més popularitat era el dels draps, ja que aplegava a moltíssims menestrals i elaboraven productes de molta qualitat. Els **drapers** eren molt importants dins els oficis tèxtils ja que els seus draps arribaven arreu de la mediterrània. Els mercaders de draps i teles eren els més ben considerats del sector. Els draps es tenyien amb tints naturals que sovint desprenien fortes olors. L'actual carrer Ciutadans, al s.XIII rebia el nom de C/ de la Draperia. A la zona del burg de Sant Pere de Galligants, els paraires preparaven els draps per a tenyir-los. Aquest era l'indret reservat als blanquers, on els artesans tenien habilitades a les terrasses de les cases un gran nombre d'estenedors de fusta per estendre els draps i les peces de roba a tractar.

Treball del cuir: abans havia estat un dels més importants juntament amb l'elaboració de draps. Els **bossers** feien bosses, els **assaonadors** treballaven el cuir perquè no es podrís amb sal i escorça d'arbre... els **blanquers** blanquejaven i tenyien les pells, **sabaters, corretgers, pelleTERS, pergaminers...** Es trobaven a la zona de Sant Pere de Galligants per la proximitat de l'aigua del riu que rep el mateix nom. A la zona del Mercadal també s'hi trobava el treball del cuir, però no el treball dur del tractament del material o matèria primera, sinó els oficis relacionats amb el cuir de forma més especialitzada; per exemple els assaonadors, els traginers o els camàlics (persones que transportaven mercaderies a gran distància i a pobles molt allunyats del punt de partida, es llogaven per portar coses d'un lloc a l'altre).

Oficis relacionats amb el menjar: flequers, carnissers (a mitjans s.XIV hi havia 40 carnisse-

ries), peixeters (10 peixeteries), taverners que venien vi... Es creu que l'aparició del mercat del vi a l'antiga plaça de les albergueries (actual plaça del Vi) es relaciona amb el consum que feien els viatgers d'aquest producte als hostals que hi havia ubicats en aquest espai. Així com molts altres indrets de la nostra ciutat que encara que conserven els noms de les zones de venda pública.

A Girona es té constància, que al llarg del recorregut de la sèquia Monar i aprofitant la força de l'aigua de petits canals privats, que hi havia un alt nombre de **molins fariners, així com també molins drapers i paperers.**

Treball del metall: es treballava el ferro per ferrar els animals al carrer de les Ferreries, per fer armes, escuts, ballestes al carrer de les Ballesteries, però al s.XIV i al s.XIII, era conegut pel carrer de les Fàbregues... també es treballava el coure, l'or, l'argent que es treballava al carrer de l'argenteria... En aquest sector, l'artesà i ofici més privilegiat era el de **ferrer**, ja que tenia la sort de forjar l'espasa del senyor feudal, la crossa del bisbe, la vella del pagès....

Els picapedrers.

Observem una construcció d'ahir i una construcció d'avui

Entre tots els oficis comentats, hi trobem el d'en Manelic, el protagonista del nostre conte.

Els **picapedrers** durant molts anys a Girona van ser claus pel desenvolupament geogràfic de la ciutat.

Hem de tenir en compte que degut a l'augment demogràfic (d'uns 1.000 habitants aproximats al s.X, es va passar a uns 10.000 al s.XIII) a la nostra ciutat es donà lloc un creixement urbanístic important. Es construïren molts edificis nous, els vells es van fer de nou, i els que havien quedat petits es van fer més grans per encavir-hi més gent...

De fora, arriben tot de picapedrers, fusters, traginens², terrissaires, comerciants i mercaders buscant fer negoci, procedeixen d'altres indrets cercant feina en aquestes obres noves com la catedral, Sant Feliu, Sant Pere, la Fontana d'Or, les muralles, el barri jueu, els castells de Sobreportes, Cabrera i Gironella ...

Es van instal·lar al s. XIV al carrer de Pedret per poder treballar a la part baixa de la muntanya Barrufa i extreure'n al màxim la matèria primera. Les colles de picapedrers nouvingudes que venien a Girona per treballar durant un període de temps determinat, s'instal·laven a la plaça dels Apòstols on hi havia situada la llotja. Era el lloc on els obrers guardaven les eines, treballaven ... però també era el lloc on aquestes colles vingudes de fora dormien i menjaven, és a dir, s'hostatjaven.

2. Eren els encarregats de transportar sobretot les pedres de la pedrera fins a la obra. Solien transportar-les amb cavalls i carros, però moltes vegades, ho feien tirats per petits carretons com el que podem observar a la sala del museu, juntament amb les eines típiques d'un picapedrer.

Activitat 6

Aquí tenim un dibuix del que podria ser el procés de construcció d'una església.

Hi trobem tot de personatges encarregats de l'elaboració dirigits pel mestre d'obres.

S'ha de mostrar la imatge al grup i comentar les feines, la duresa del treball, les eines i materials emprats, la diferència entre una construcció a l'edat mitja i una al segle XXI.... Utilitzarem l'espai de la sala medieval en què es troben tot d'eines de picapedrer per comparar també els utensilis d'uns i altres.

MATERIAL NECESSARI:

- Imatge de la construcció d'una església

L'art com a font de coneixement històric

Activitat 7

Aprofitant la imatge de la construcció de l'església, els podem fer reflexionar sobre la informació visual. Com sabem tot això? Si no existien les càmeres de fer fotografiar!

Mostrem la imatge del capitell del claustre de la Catedral on es poden veure a dos fusters treballant i polint unes possibles bigues, i la imatge de dos picapedrers. L'alumnat ha d'explicar com creu que els i les historiadores saben moltes de les tècniques, les eines que utilitzaven, i fins i tot, el funcionament intern de la construcció de la catedral de Girona o de qualsevol altra església, a part de la documentació escrita.

MATERIAL NECESSARI:

- Imatge de la construcció d'una església
- Imatge de dos fusters en un capitell
- Imatge de dos picapedrers en un capitell

Com evolucionarà la nostra ciutat econòmicament fins arribar a avui

Acabarem fent esment a la transformació econòmica que pateix la ciutat a principis del s.XVI i els anys posteriors. Aquesta ciutat menestral passa de ser una capital drapera (especialitzada en la producció de draps i teixits de llana) i manufacturera (treball del cuir, metalls, espart, fusta...) a ser a partir de mitjans del s.XVII i a partir del XVIII una ciutat amb un fort augment dels oficis mercantils o lligats als productes semielaborats i a la seva comercialització (sastres, sabaters botiguers...). Com en altres ciutats del país a la mateixa època, té lloc una terciarització del sector. Els gremis i confraries pateixen també una transformació interna i moltes d'aquestes corporacions van anar desapareixent.

A mitjans del segle XIX apareixen a la nostra ciutat les primeres indústries, ubicades sobretot a la zona del Mercadal, (aprofitant l'aigua de la Sèquia Monar per fer moure les màquines) parlarem de la Bosch i Barrau i la Planas... però mica en mica aquestes fàbriques van anar tancant o situant-se en ciutats més grans i amb més treballadors, donant pas a una Girona comercial. Tornant a allò que temps enrere varem ser, Girona esdevé una ciutat clau pel que fa a comerç, i amb molt poca representació del sector industrial. La rambla s'omplirà de petits negocis familiars que encara avui segueixen actius.

